

Per-Erik Sandbergs arbetsgivare struntade i att betala in hans pensionspremie. Garantin i kollektivavtalet blev räddningen. Tack vare den missar han inget.

– Pengarna kommer att göra stor skillnad för min pension.

Text Ola Rennstam Bild Hans-Peter Bloom

I över tjugo år har Per-Erik Sandberg från Bromölla kuskat land och rike runt i sin bil. Otaliga hotellnätter och tusentals timmar bakom raten har vägt upp av säljarkets frihet och bra inkomster, åtminstone under goda år. Per-Erik Sandberg var därför övertygad om

att han skulle få en ganska hygglig pension den dag han slutade arbeta.

Men det skulle visa sig att hans pension inte var så tryggad trots allt. För tre år sedan började Per-Erik Sandberg arbeta på ett danskt företag som säljare inriktad mot industrin. Eftersom hans tidigare arbetsgivare hade betalat in till

hans tjänstepension ville Per-Erik få till någon form av pensionslösning även på sin nya arbetsplats.

– Redan från början kom vi överens om att de skulle betala in, vilket också stod i mitt anställningskontrakt, men de kom aldrig till skott, berättar han.

Per-Erik Sandberg gav sig inte utan lög på sin arbetsgivare om pensionen vid flera tillfällen och varje gång lovade ledningen att de snart skulle ta tag i saken. Förra hösten började företaget till slut se över pensionslösningen för sin personal.

– Vi fick hem papper om ITP och fick även ett förslag. Men när företaget upptäckte hur dyrt det skulle bli, kostnaden för mig var lika hög som för mina två kollegor tillsammans, drog de örnen åt sig. Efter att ha avvaktat ett tag tog jag upp frågan igen, men min chef låtsades som han inte visste vad jag pratade om och till slut sa han att "det spelar ingen roll för du ska ändå sluta". Under alla mina år i arbetslivet har jag aldrig upplevt något liknande, jag vill ändå inte vara kvar när de betar sig på det viset, säger Per-Erik Sandberg.

Orsaken till uppsägningen var arbetsbrist enligt företaget men Per-Erik är säker på att det handlade om att man ville få bort honom som hade högst lön.

Med hjälp av Unionens kontor i Karlshamn kunde man konstatera att företaget omfattades

Tjänstepension

Om du är anställd på en arbetsplats som omfattas av kollektivavtal får du automatiskt tjänstepension, ITP. Din anställning ger dig dessutom kompletterande försäkringar som utfaller vid sjukdom, arbetsskada, arbetslöshet och dödsfall. Du har rätt till tjänstepension och försäkringar även om din arbetsgivare slarvat med inbetalningarna för din räkning. Vid föräldraledighet och sjukskrivning fortsätter inbetalningarna till din tjänstepension precis som tidigare.

Om du är anställd på en arbetsplats som INTE omfattas av kollektivavtal finns det en mängd frågor du själv måste sätta dig in i och få reglerat i ett anställningsavtal. Som anställd bör du ta reda på hur stor pensionsinbetalning du får av din arbetsgivare och var pengarna placeras. Vad händer med inbetalningarna om du blir sjukskriven eller föräldraledig? Det finns risk för att inbetalningarna upphör, vilket senare i livet kan kosta dig mycket i form av lägre pension.

Om det inte finns kollektivavtal finns det heller ingen försäkring som skyddar om din arbetsgivare av någon anledning skulle ha missat att betala in premierna för din räkning.

Det finns två olika tjänstepensioner för privatanställda tjänstemän. En premiebaserad tjänstepension, ITP 1, där premiernas placering avgör pensionens storlek, och en i huvudsak förmånsbestämd, ITP 2, som ger en garanterad procentssats av slutlönen. Huvudregeln är att de som är födda före 1979 omfattas av ITP 2.

Lurad slipper ta smällen

»Jag tror att det i första hand handlar om okunskap hos arbetsgivarna, det är väldigt få som tycks ha ont uppsåt.«

av kollektivavtal, vilket innebar att företaget är skyldigt att betala in till de anställdas tjänstepension. Men bolaget hade alltså inte gjort en enda inbetalning för Per-Erik och hans kollegor.

– Jag visste att vi hade blivit lovade tjänstepension men hade ingen aning om att företaget var skyldigt att betala men medvetet struntat i det. De bar sig riktigt fullt åt, säger han.

Genom Unionen anmäldes de uteblivna pensionerna till Collectum, som administrerar tjänstepensionen, och i somras kom glädjebeskedet. Garantin i avtalet trädde in. TGL-nämnden, som behandlar fall där arbetsgivare inte betalat in till pensionen, beslutade att Per-Eriks uteblivna premier, lite drygt 55 000 kronor, ska betalas in. En summa som nu kommer att krävas av det danska företaget. Utan kollektivavtal hade det varit svårt att få några pengar alls, då hade Per-Erik varit tvungen att driva ett civilmål mot sin före detta arbetsgivare.

– Pengarna kommer att göra en stor skillnad för min pension. Unionen har verkligen hjälpt mig i det här ärendet, fackavgiften känns som en struntsumma i sammanhanget, säger han.

Senare i höst fyller Per Erik Sandberg 60 år

och han har precis fått nytt jobb som säljare, även denna gång inom verkstadsindustrin.

– Kanske, säger han, arbetar jag tills jag är 67, så att jag kan gå i pension samtidigt som frugan. Men man vet aldrig vad som kan hända på vägen.

Jonas Olsson, ansvarig för försäkringsinformation på Unionen och ledamot av TGL-nämnden, tror att mörkertalet är stort. Väldigt många svenskar är ovetande om att deras arbetsgivare slarvat med inbetalningarna.

– Det vanligaste är att felaktigheterna upp-dagas först när man går i pension eller byter arbetsgivare. Det ligger i sakens natur att man börjar intressera sig för de här frågorna när pensionen närmar sig och då kan konstatera att det inte blev så mycket som man hade förväntat sig. Generellt råder det en otrolig dålig kunskap om tjänstepensionen, folk måste hela tiden pumpas med information, säger han.

Förra året betalades cirka 10 miljoner kronor ut genom ITP-garantin. Trafikskolor, studieförbund, turistnärings och ideella föreningar är överrepresenterade i statistiken över arbetsgivare som slarvar. Inte sällan beror det på att arbetsgivaransvaret varit oklart.

Jonas Olsson uppskattar att endast en mindre del av de fall där arbetsgivaren missat att betala in tjänstepension hamnar i TGL-nämnden. Majoriteten löser sig på vägen genom att arbetsgivaren betalar det de ska.

– Jag tror att det i första hand handlar om okunskap hos arbetsgivarna, det är väldigt få som tycks ha ont uppsåt, säger han.

Vad kan Unionen göra för att färre ska drabbas?

– Vi bör säkerställa våra rutiner när vi tecknar avtal så att vi inte ger arbetsgivaren några falska förespeglningar och de förstår att det kommer att kosta. Det andra är vi hela tiden informerar våra medlemmar och inte bara talar om värdet med kollektivavtal rent generellt utan även talar om hur man rent konkret kan ta reda på att det finns ett värde överhuvudtaget, säger Jonas Olsson. **K**

TIPS

- Gå igenom årsbeskedet från Collectum noggrant och skapa dig en helhetsbild av din tjänstepension.
- Se efter att det inte uppstått någon lucka i pensionsinbetalningarna. Fullt intjänad ITP2 uppnås vid 360 arbetade månader, det vill säga 30 år, under perioden 28-65 år.
- Hör av dig till Collectum om du bytt arbetsgivare ofta för att säkerställa att dina arbetsgivare betalat in premierna.
- Kontakta Unionen om du upptäcker felaktigheter - du kan få råd och juridisk hjälp.
- Var extra vaksam om du arbetat i flera olika sektorer. Det råder olika pensionssystem för anställda i kommun, stat och privat sektor.
- Kontakta Unionen om din arbetsgivare missat pensionsinbetalningarna.

TGL-nämnden behandlar årligen ett 50-tal ärenden där arbetsgivare inte betalat in pensionspremier trots att den anställda varit berättigad till detta enligt kollektivavtal, så kallad ITP-garanti.

ITP-garantin gäller retroaktivt från oktober 1969 och det finns ingen gräns för när man kan uppmärksamma en felaktighet. Man har alltså hela livet på sig och det spelar ingen roll om tjänstepensionen börjat betalas ut eller ej.

Mer information: www.collectum.se

Per-Erik Sandberg blev lurad på pensionsinbetalningar av arbetsgivaren och fick sparken. Nu har han fått både pengarna och nytt jobb.

